

Håller globaliseringen på att avstanna, eller ändrar den bara karaktär?

Claes G. Alvstam, professor emeritus, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Under de senaste åren har det förts en debatt bland forskare i internationell ekonomi och internationellt företagande om huruvida globaliseringsprocessen – den snabba utvecklingen mot en alltmer integrerad världsekonomi – har "gått i stå". Det saknas inte argument för att så skulle vara fallet. Den gamla tumregeln att världshandeln ökar dubbelt så snabbt som världens produktionstillväxt, mätt i BNP, stämmer inte längre. Efter den globala finanskrisen 2008–2009 har den årliga tillväxten i världens BNP varit ca 3,8 % per år, samtidigt som den årliga exportvolymtillväxten uppgått till endast ca 4,8 %.

Likaså har den snabba ökningen av de utländska direktinvesteringarna, som grovt säger någonting om företags utlandsetableringar, inte heller stigit lika kraftigt som tidigare. I tidigt 1990-tal uppgick det totala

flödet utgående utländska direktinvesteringar till ca 200 miljarder US Dollar per år. Denna volym steg dramatiskt till nära 1200 miljarder år 2000, men har därefter med stora årliga svängningar cirklat runt 1400 miljarder dollar.

Därför är det inte orimligt att många tycker sig se tendenser till "de-globalisation", eller åtminstone en "slowbalisation".

Ett annat mått på globalisering är utvecklingen av den internationella sjöfartens sammanlagda volym och transportarbete. Även här har utveck-

lingen varit svagare under 2010-talet jämfört med tidigare decennier. Den sjöburna containerhandeln växte med knappt 10 % per år under 1990-talet, med 8 % årligen under 00-talet, och ca 5 % per år hittills under 10-talet. Utvecklingen av det sjöburna containertransportarbetet har gått ytterligare något långsammare.

"Det finns därför anledning att fortsatt slå vakt om den fria internationella handeln och de gemensamma multilaterala regelverken"

Samtidigt har den politiska debatten runt globalisering ändrat karaktär. Från en bland forskare och politiska makthavares relativt gemensam åsikt att globaliseringsprocessen har varit en lyckosam utveckling för världens befolkning, har vi sett många tecken på en motsatt bild. En aggressiv, nationalistisk amerikansk handelspolitik där "trade wars are good and easy to win", liksom slitningar inom den Europeiska Unionen kring den gemensamma agendan, med ett brittiskt utträde som en synnerligen negativ följd, plus ett Kina med växande anspråk på att sätta sina egna regler, är alla illavarslande tecken. Det är ovedersägligt att handelsliberalisering och produktionsspecialisering under gemensamma multilaterala spelregler visserligen är nödvändiga, men inte tillräckliga villkor för en rättvisare fördelning av jordens resurser, men protektionism, inåtvändhet och aggressiv nationalism har historiskt alltid varit tragiska återvändsgränder.

Vad vi egentligen har bevittnat under den senaste tiden är dock inte någon "av-globalisering" i egentlig bemärkelse, utan det faktum att globaliseringen tar sig nya former. Globala värdekedjor har blivit alltmer förfinade, och omprövas ständigt av nya teknologier, nya logistiklösningar och en successiv övergång till "osynlig" tjänstereproduktion som tagit allt större andel av det totala förädlingsvärdet. Nya länder och

Claes Alvstam. Foto: Privat.

kontinenter blir långsamt men tydligt alltmer integrerade i dessa värdekedjor. Det finns därför anledning att fortsatt slå vakt om den fria internationella handeln och de gemensamma multilaterala regelverken, och att både forskare, politiska beslutsfattare och kommersiella aktörer måste bli bättre på att peka på den liberala ordningens gemensamma fördelar, utan att för den skull bortse från att alla förändringar till det bättre också har baksidor, som måste adresseras.